

DOKUZUNCU SINIF ÖĞRENCİLERİNDE DİNLEME STRATEJİLERİ ÖĞRETİMİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Aziz KILINÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, akilinc@comu.edu.tr

Harun KESKİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Doktora Öğrencisi

Turgay YALANIZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Doktora Öğrencisi

Özet

Bu çalışmada, dokuzuncu sınıf öğrencilerine dinleme stratejileri öğretiminin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden kontrol gruplu yarı deneysel yöntem kullanıldığı bu çalışma, 2015-2016 eğitim öğretim yılı, Balıkesir ili, Susurluk ilçesine bağlı Susurluk Anadolu İmam Hatip Lisesi dokuzuncu sınıfta okuyan 55 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanıp pilot uygulama sonucunda güvenilirlik ve geçerliliği sağlanan başarı testleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS (20) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test sonuçları karşılaştırıldığında son-test lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin ise ön-test ve son-test sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > 0,05$). Cinsiyete göre dinleme stratejileri öğretiminin ölçen başarı testlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > 0,05$). Çalışma sonunda öğrencilerin ilk sınavlardan aldıkları notların ortalamaları ile ön ve son testleri arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Not ortalaması yüksek olan öğrencilerin ön ve son testten aldıkları puanlar da yüksek çıkmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak dinleme stratejileri öğretiminin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirdiği söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin akademik başarıları arttıkça dinlediğini anlama düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dinleme Becerisi, Dinlediğini Anlama, Dinleme Stratejileri Öğretimi.

THE EFFECT OF TEACHING LISTENING STRATEGIES TO LISTENING COMPREHENSION SKILLS IN NINTH GRADE STUDENTS

Abstract

In this study, it is aimed to investigate the effect of listening comprehension skills to teaching of listening strategies of ninth grade students. In this study, quasi-experimental methods was used in quantitative research methods with control group. The study was conducted on 55 students in ninth grade in Susurluk Anatolian Imam Hatip High School in Susurluk depending on Balıkesir province in 2015-2015 Academic year achievement tests of reliability and validity provided in the result of the pilot study prepared by researchers were used as data collection tool in the study. The data obtained were analyzed using SPSS (20) package program. According to the results obtained in the study, when pretest and post-test results of students in the experimental group were compared, it was determined that there was a significant difference in favor of the post-test ($p < 0,05$). Statistically, significant difference in results in pre-test and post-test of the control group students wasn't observed ($p > 0,05$). There were no statistically significant difference in listening strategies in tests that measure academic success according to gender ($p > 0,05$). A significant correlation between pre- and post-test with the average of the grades received by students from the first exam was observed at the end of the study. The scores from pre-test and post-test taken by students with high GPA was also higher. According to the obtained results, it can be said that

Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi

listening strategies can improve the student's listening comprehension abilities. It can also be said that when academic achievements of the students increase, listening comprehension level increases.

Key Word : *Listening Skills, Listening Comprehension, Listening Teaching Strategies.*

Giriş

İnsanlar çevreleriyle sağlıklı bir iletişim halinde olabildikleri ölçüde hem beden hem de ruhen ilerleyip gelişebilirler. Çevresiyle düzenli bir iletişimi olmayan insanların, eğitimden aile hayatına ticaretten sosyal hayata kadar, hayatın birçok alanında zorlandıkları söylenebilir. İnsanların kendilerini doğru şekilde ifade edip çevreleriyle etkili bir iletişime geçebilmeleri için temel dil becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bireyler arasındaki iletişim ve etkileşimde kullanılan ilk beceri de dinleme becerisidir. Etrafımızda olup bitenleri dinlemeyle anlamlandırmaktayız (Rost, 1994). İnsanlar dinleyip anladıklarını anlatma imkânı bulabildiklerinden dolayı dinleme becerisini geliştirmek zorundadırlar (Ungan, 2013). Dinleme sözlü iletişim sırasında etkili anlama ve anlatma yeteneğidir (Johnson, 1951). Anlama ve anlatma becerileri dili besleyen temel iki beceridir. Anlamanın kaynağı ise dinleme ve okumadır.

İnsanlar tarafından en çok kullanılan dil becerisi olan dinleme (Ömür, 2006), çocuk daha anne karnındayken gelişmeye başlar (Lundsteen, 1979). Araştırmalar genellikle bebeklerin, hamileliğin 16. haftasından itibaren dışarıdaki sesleri duyabildiklerini ortaya koymuştur (Polloway & Smith, 1992). Bununla birlikte sağlıklı bir dinleme eylemi zihinsel ve bedensel unsurların birlikteliğiyle olabilir (Tüzel, 2013). Dinlediğini anlayabilmek için ses unsurlarının duyma araçları yoluyla alınıp zihindeki bilgilerle birleştirilmesi anlamlandırılması gerekmektedir (Eisenberg, 1998).

İnsanlar, ilk kazandıkları beceri olan dinleme becerisini, hayatları boyunca diğer becerilerinin tamamından daha çok kullanmaktadır (Karadüz, 2010). Pinnell ve Jagar (2003), bir kişinin günlük iletişiminin en az yarısında dinleme becerisini kullanmakta olduğunu belirtmiştir. Bundan dolayıdır ki öğrencilerin anadili öğrenimini ve ders başarılarını artırmak, dinleme becerisinin etkin olarak kullanılmasıyla gerçekleşecektir.

Dinleme stratejileri, öğrencilerin metinleri dinlemeden önce, dinleme sırasında ve sonrasında bilinçli olarak kullandıkları yöntemlerin tamamıdır. Dinleme faaliyeti bir dizi süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Dinleyiciler, dinleme öncesinde, dinleme sırasında ve dinleme sonrasında bir dizi zihinsel ve fiziksel faaliyette bulunmaktadır. Bundan dolayı dinlemenin içerisinde bir çok tercihler bulunan bir süreç olduğu bilinmelidir. Tüzel'e (2013), göre dinleme sürecinde kullanılacak stratejiler konusundaki doğru tercihler anlam kurmayı kolaylaştırırken bu konudaki hatalar anlamayı güçleştirmektedir. Dinleme teknik ve stratejilerini kullanan öğrenciler dinledikleri metni ve metindeki farklılıkları daha hızlı ve doğru kavrayıp anlamaktadır (Yıldız, 2015). Kaliteli bir dinleyici, kullanması gerekli olan dinleme stratejilerini belirler ve uygular. Dinleme stratejileriyle ilgili yapılan çalışmalar

ortaya koymaktadır ki, dinleme stratejileri öğretiminin konuşma, yazma, anlama, kelime öğrenme, hafıza eğitimi gibi alanlarda katkısı çoktur (Yıldız, 2015; Cohen, 1998). Dinleme stratejilerini, kullanılacakları zaman itibarıyla üç farklı başlıkta ele almak mümkündür.

Dinleme Eyleminden Önce Kullanılacak Stratejiler

Dinleme eyleminden önce uygulanacak olan dinleme stratejileri, öğrencileri dinlemeye hazırlama amacıyla kullanılır. Öğrencilerin dinleme eylemine hem fiziksel hem de zihinsel yönden hazır olmaları gerekmektedir. Dinleme öncesinde öğrencilerin zihinsel ve fiziksel olarak hazır olmaları dinleme konusunda daha istekli olmalarını sağlayacaktır. *Tompkins (2009)*, dinleme öncesi stratejileri Tablo 1'deki gibi belirtmiştir.

Tablo 1. *Dinleme Öncesi Kullanılacak Stratejiler*

Strateji	Amaç	Anahtar Sorular
Amaç Belirleme	Seçici dinlemeyi sağlamak, ana hatları ayrıntılardan ayırmak.	<i>Bu içeriği dinleme nedenim ne? Eğlenecek miyim, öğrenecek miyim yoksa bir cevap mı oluşturacağım?</i>
Ön bilgileri harekete geçirme	Önceden bilinenlerle yeni öğrenilenleri ilişkilendirmek.	<i>Bu konuyla ilgili neler biliyorum?</i>
Zihinde canlandırma	Empatik dinlemeyi sağlamak.	<i>Bu konuyla ilgili neler hissediyorum?</i>
Ana hatları belirleme	Dinleme akışı hakkında haberdar olma.	<i>Hangi sırayla neleri dinleyeceğim?</i>
Tahminde bulunma	Dinleme motivasyonunu arttırmak ve tahmin becerisini geliştirmek.	<i>Bu metinde neler olacak, neler anlatılacak?</i>
Sorular oluşturma	Seçici ve amaçlı dinlemeyi sağlamak.	<i>Oluşturduğum " ... "sorusunun cevabı nerede?</i>
Beyin fırtınası	Ön bilgileri harekete geçirme ve farklı bakış açılarını ortaya çıkarma.	<i>Bu konu bende neler çağrıştırıyor?</i>
Kayıt yapmak için hazırlık yapma	Dinlenilecek içeriğin kaydedileceği araç ve gereci hazırlamak.	<i>Dinlediklerimi kaydetmek için kullanacağım araçları hazırladım mı?</i>

Dinleme Eylemi Sırasında Kullanılacak Stratejiler

Dinleme öncesinde öğrencilerin kullandıkları bir takım teknikler olduğu gibi dinleme sırasında da kullanılacak bazı teknik ve stratejiler vardır. Amaçları doğrultusunda dinleme öncesi tekniklerini kullanan bir öğrenci, dinleme sırasında kullanılması gereken teknikleri daha kolay belirleyecektir. Öğrencinin dinleme sırasında kullanacağı teknikler hakkındaki ön görüşleri hazır bulunmuşluğunu da artırır (Rubin, 1995). *Tompkins, (2009)*, dinleme sırası stratejileri tablo 2'deki gibi belirtmiştir.

**Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama
Becerilerine Etkisi**

Tablo 2: Dinleme Sırasında Kullanılacak Stratejiler

Strateji	Amaç	Anahtar Sorular
Not alma tekniklerinden yararlanma	Dinlenenlerin kayıt altına alınması.	<i>Dinlediklerimi en etkili şekilde nasıl kayıt altına alabilirim?</i>
Grafik düzenleyicilerden yararlanma	Dinlenenleri belirli bir amaç ve düzen içerisinde not almak.	<i>Bana gerekli olan içeriği hangi başlıklar altında not almalıyım?</i>
Soru-cevap etkinlikleri	İçeriğin dinlenen kısmının ne kadar anlaşıldığını ölçmek.	<i>Dinlediğim içerikte geçen " ... " ile ilgili ne biliyorum?</i>
Tahminleri kontrol etme ve yeni tahminlerde bulunma	Dinleme öncesi tahminlerin doğruluğunun kontrol edilerek yeni tahminler oluşturulması.	<i>Tahminlerimin hangileri doğru? Bundan sonra ne olacak?</i>
Görselleştirme	İçeriği hatırlamayı kolaylaştırıcı kişisel semboller oluşturmak.	<i>Bu içeriği en kısa biçimde hatırlayabilmek için ne tür bir simge kullanmalıyım?</i>

Dinleme Sonrasında Kullanılacak Stratejiler

Dinleme sonrasında da kullanılması gerekli olan bazı teknikler bulunmaktadır.

Tablo 3'te *Tompkins'in (2009) oluşturduğu* dinleme sonrasında kullanılacak stratejilere yer verilmiştir.

Tablo 3: Dinleme Sonrası Stratejiler

Teknik	Amaç	Anahtar Sorular
Özetleme	Dinlenenlerin ana hatlarını ifade etmek.	<i>Dinlediklerimi önemli yerleri atlamadan ve gereksiz ayrıntılara girmeden nasıl ifade edebilirim?</i>
Yeniden ifade etme	Dinlenenler doğrultusunda düşüncelerini gözden geçirerek yeniden ifade etme.	<i>Dinlediklerim önceki düşüncelerimde ne tür değişikliklere neden oldu?</i>
Çıkarımda bulunma	Dinlediklerinde yer alan görüşler, durumlar ve olaylar arasında ilişkiler kurarak yeni bilgilere ulaşmak.	<i>Metinde üstü kapalı biçimde neler ifade ediliyor? Bunları nereden anlıyorum?</i>
Neden sonuç ilişkileri kurma	Ortaya atılan iddiaların nedenlerinin geçerliliğini kontrol etmek.	<i>Bu nedenlerin bu sonuçları doğurduğundan emin miyim?</i>
Tartışma	Farklı düşünceleri ortaya çıkararak eleştiri kültürünü arttırmak.	<i>Benim dışındaki insanlar bu konuda ne düşünüyor?</i>

Grafik düzenleyicilerden yararlanma	Dinlenenleri belirli bir amaç ve düzen içerisinde not almak.	<i>Bana daha sonra gerekli olabilecek içeriği hangi başlıklar altında not almalıyım?</i>
Farklılıklar ve benzerlikler üzerinde durma	Metinde ifade edilen en az iki duruma ilişkin benzerlik ve farklılıkları çözümlenme.	<i>Bu durumlarla ilgili neler aynı, neler farklı?</i>
Betimlemeler yapma	Dinleme sürecinde zihinde canlandırılanları ifade etme becerisi kazanma.	<i>Dinlediklerim zihnimde neler canlandırdı?</i>
Tahminlerin karşılanma durumunu değerlendirme	Dinleme öncesi tahminlerinin ne kadarının karşılandığını kontrol etme.	<i>Tahminlerimin hangileri doğru, hangileri yanlış?</i>
Kaynakları sorgulama	Dinlediklerinde geçen kaynakların doğruluğunu sorgulama.	<i>Bu kaynaklar gerçekte var mı? Bunu nereden anlayabilirim? Bu kaynaklara nasıl ulaşabilirim?</i>
Geri bildirimde bulunma	Dinlediklerine cevap oluşturma becerisi kazandırma.	<i>Ne tür bir cevap oluşturmalıyım? Neler sormalıyım?</i>
Öz değerlendirme	Dinleme sürecinde güçlü olduğu ve zayıf olduğu yönleri belirleme.	<i>Kullandığım stratejilerden hangileri yararlıydı? Daha iyi bir dinleyici olmak için başka neler yapmalıyım?</i>

Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Dinleme stratejileri öğretiminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama düzeylerine etkisi var mıdır?
2. Dinleme stratejileri öğretiminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinde cinsiyete göre dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
3. Akademik başarının dinlediğini anlamaya olan etkisi nedir?

Yöntem

Bu çalışmada deney ve kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. “Deneysel desenler, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma desenleridir (Büyüköztürk, 2001, s. 3). Katılımcıların rastgele belirlenmediği deneysel bir süreci içeren yöntem yarı deneysel yöntem denir (Karasar, 2013). Bu çalışmada deney ve kontrol grupları üzerinde ön test ve son test için aynı ölçme araçları uygulanmıştır. “Deneysel model ile yapılan her çalışmada mutlaka bir karşılaştırma vardır.” (Karasar, 2013, s. 88). Grupların kısmen kontrol edilebilir olması çalışmanın yarı deneysel olmasına neden olmaktadır (Singh, 2007). Bundan dolayı, bu çalışmada eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılan “eşitlenmiş ön

Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi

test-son test kontrol gruplu yarı deneysel model” kullanılmıştır. Bu model, grupları eşitlemenin zor ya da mümkün olmadığı durumlarda kullanılmaktadır. Ancak, grup seviyelerinin eşitlenmesine de azami oranda özen gösterilmesi gerekmektedir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bu bağlamda deney ve kontrol grupları, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu, Türkçe öğretmeni özellikleri, cinsiyet dağılımı ve ilk dönem Türkçe akademik başarıları, gibi çeşitli yönlerden eşitlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Susurluk İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda 9. sınıftaki 390 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem olarak 9.sınıfların belirlenmesinde 9.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama noktasında ilk ve ortaokul öğrencilerine göre zihinsel olarak daha hazır olacakları düşüncesi ve araştırmacının ortaöğretim kurumunda çalışıyor olması etkili olmuştur. Bu araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılı 1. döneminde Balıkesir ili Susurluk ilçesinde yer alan, orta sosyo-ekonomik düzeye sahip bir okul olan Susurluk Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde okuyan 9. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Balıkesir ili Susurluk ilçesi Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde 9. sınıfta okuyan 53 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Susurluk Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde toplam 2 adet 9. sınıf bulunmaktadır. Çalışmalara başlamadan önce Susurluk Anadolu İmam Hatip Lisesi idaresinden bu sınıfların öğrenci sayıları ve 2014-2015 TEOG sınavı sonuçları, sınıfların cinsiyet dağılımına yönelik bilgiler alınmıştır. Ayrıca okul idaresine sınıfların hangi ölçütlere göre belirlendiği sorulmuştur. Okul idaresinden öğrencilerin sınıflara ders başarıları yönünden homojen olarak dağıtıldıkları bilgisi alınmıştır. Ardından sınıfların rehber öğretmenleriyle görüşülüp çalışmamız hakkında bilgi verilmiş, çalışmamız için hangi sınıfların daha uygun olduğu hakkında sınıf öğretmenlerinden bilgi alınmıştır. Bu görüşmeler ve alınan bilgiler doğrultusunda 9. sınıflar arasında 9-A ve 9-B sınıfı çalışma grupları olarak seçilmiştir. Görüşmelerde sonunda yansız atama ile bu gruplardan 9-A sınıfı deney grubu, 9-B sınıfı ise kontrol grubu olarak atanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanabilmesi için iki adet dinlediğini anlama başarı testi uygulanmıştır. Birçok ülkede öğrencilerin bilgi düzeylerini ölçmek için, farklı eğitim kurumlarına yerleştirilmesinde çoktan seçmeli sorulardan teşekkül eden testler kullanılmaktadır (Pressley, Yokoi, Van Meter, Van Etten ve Freebern, 1997). Ölçme araçları; geçerlilik, güvenilirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanılabilirlik ve ayırt edicilik gibi bazı özellikleri içersinde barındırılmalıdır (MEB, 1995, s. 703). MEB’in (1995, s. 703), belirtmiş olduğu ölçütler çerçevesinde çoktan seçmeli testler oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin dinleme öncesi, sırası ve sonrası stratejilerini ölçmeye yönelik sorular oluşturulmaya çalışılmıştır. Hazırlanan sorular incelenmek üzere alan uzmanlarına sunulmuştur.

60 sorudan oluşan başarı testleri uzman görüşleri neticesinde tekrar düzenlenmiştir. Hazırlanan başarı testlerinin Balıkesir ili, Susurluk ilçesi Beş Eylül

Anadolu Lisesi, Susurluk Anadolu Lisesi, Susurluk Anadolu Endüstri Meslek Lisesi ve Haymana Anadolu Kız Meslek Lisesi 9. sınıfta okuyan 335 öğrenci üzerinde ön uygulaması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen pilot uygulama dört gün sürmüştür. Her gün iki farklı okuldaki öğrencilere başarı testi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamadan sonra testlerinin yapı geçerliliğini sağlamak için madde analizi yapılmıştır. Turgut'un (1992) da ifade ettiği gibi bir testin yapı geçerliliğini sağlamak madde analizinin yapılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bir testteki maddelerin ayırtıcılık gücü -1 ile +1 arasındadır. Madde ayırt ediciliğinin yüksek olması testin geçerliliğini arttırmaktadır. Maddelerin ayırt edicilik indisi 0.40 ve daha yüksekse madde çok iyi, 0.30-0.39 aralığında ise madde gayet iyi, 0.20-0.29 aralığındaysa madde mecburi durumlarda kullanılmalı, fakat düzeltmesi gereklidir, 0.19 ve 0.19'dan daha düşükse, madde çok zayıftır, eğer düzeltilemiyorsa testten çıkarılmalıdır (Tekin, 2004). Başarı testlerinin madde analizi ITEAMAN 4.3'ü kullanılarak yapılmıştır. Testlerin güvenilirliği Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Dinleme metinlerinin ön deneme başarı testi sonunda madde analizleri yapılmıştır. Madde analizi sonucunda 0.30'un altında olan 10 soru, 0.79'un üzerinde olan 8 soru, 0.30 olan 2 soru testten çıkarılmıştır. Testin güvenilirliği Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Madde güçlük endeksi ve madde ayırt edicilik endeksi ile güvenilirlik analizi (KR-20) 0,79 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Uygulama Süreci

Çalışmanın uygulama süreci üç bölümden meydana gelmektedir; ön testin uygulanması dinleme teknikleri eğitimi, son testin uygulanması.

Ön Testin Uygulanması

Öncelikli olarak başarı testine katılacak öğrencilere "Biz Adama Olmayız" metni ve başarı testiyle ilgili yüzeysel bilgi verilmiştir. Tablo 5'te ön testlerin uygulanma zamanları verilmiştir.

Tablo 5: Ön Test Uygulama Zamanları

Sınıf	Başarı Testi	Uygulama Zamanı
9-A	BAOBT	21/10/2015
9-B	BAOBT	22/10/2015

Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi

Dinleme stratejileri öğretim süreci

Belirlenen dinleme metinleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Seçilen Dinleme Metinleri

No	Dinleme Metni	Yayınevi	Türü
1.	Duha Kocaoğlu Deli Dumrul	Deniz Bank Yayınları	Öyküleyici Metin
2.	Dilim Dilim Güzel Dilim	MEB Yayıncılık Öğretmen Kılavuz Kitabı	Bilgilendirici Metin
3.	Türkiye Destanı	Ada Yayıncılık Öğretmen Kılavuz Kitabı	Şiir Metni
4.	Abdi'nin Maceraları	Ada Yayıncılık Öğretmen Kılavuz Kitabı	Öyküleyici Metin

Dört hafta boyunca süren uygulama araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmanın araştırmacı tarafından gerçekleştirilmesi ile öğretmen farklılığından kaynaklanabilecek eşitsizlik giderilmeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol grubu sınıflarına her hafta toplamda 2'şer ders saatinden toplamda 8 saat dinleme stratejileri öğretimine yönelik uygulama yapılmıştır. Seçilen metinlerine yönelik yapılan dinleme eylemleri, dinleme öncesinde, dinleme sırasında ve dinleme sonrasında uygulanması gereken dinleme stratejileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Son Testin Uygulanması

Öncelikli olarak "Dövüş" adlı metin ve başarı testi hakkında öğrencilere yüzeysel olarak bilgi verilmiştir.. Tablo 7'de uygulanacak olan son testin zaman çizelgesi verilmiştir.

Tablo 7: Son Test Uygulama Süreci

Sınıf	Başarı Testi	Uygulama Zamanı
9-A	DBT	25/11/2015
9-B	DBT	26/11/2015

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmacının bulguları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacının üç alt problemine ait bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

Araştırmacının Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın ilk alt problemi "Dinleme stratejileri öğretiminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama düzeylerine etkisi var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 8. Ön- Test ve Son-Test Karşılaştırması

Gruplar	N	Ön Test	Son Test	T	Df	P
		M ± st.d.	M ± st.d.			
Deney	26	11.66 ± 2.634	15.94 ± 2.500	-39.817	25	.000*
Kontrol	27	12.27 ± 1.838	12.72 ± 2.525	-1.090	26	.283

Çalışma grupları başarı testlerinin ortalamalarının ön test – son test sonuçları Tablo 8’de açıklanmıştır. Buna göre dinleme stratejileri eğitiminin öğretildiği deney grubunun ön test ve son test sonuçları arasında istatistiksel manada $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılıklara rastlanırken kontrol grubunda herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum dinleme stratejileri öğretiminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama düzeylerine olumlu etki yaptığını göstermiştir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi “Dinleme stratejileri öğretiminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinde cinsiyete göre dinlediğini anlamaya etkisi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 9: Cinsiyet Değişkeni Son Test Karşılaştırması

Cinsiyet	N	Son Test	t	df	P	
		M ± st.d.				
Deney Grubu	Kız	14	14.66 ± 2.582	-.569	25	.573
	Erkek	12	15.17 ± 2.481			

Deney grubunda bulunan öğrencilerin son testlerinin cinsiyetlerine göre başarı testindeki farklılıklar bakımından incelendiğinde herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçlar neticesinde dinleme stratejileri öğretiminin cinsiyete göre dinlediğini anlamaya etkisi yoktur denilebilir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Çalışmanın bir diğer problemi olan akademik başarının dinlediğini anlamaya olan etkisinin tespiti için yapılan ilişki analizinde Tablo 10’da belirtilen olumlu ve $p < .05$ düzeyinde anlamlı olan ilişkilere rastlanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin son testten aldıkları puanların öğrencilerin 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı birinci dönem birinci sınavlarından aldıkları notlara göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi

Tablo 10: Akademik Başarı Doğru Cevap Karşılaştırması

	N=53	Ders notları	Başarı testleri doğru cevap ortalamaları
Türkçe notları	<i>R</i>	-	.523
	<i>P</i>	-	.000*
Başarı testi doğru cevap ortalaması	<i>R</i>	.523	-

Bu iki parametre arasında tabloda görüldüğü üzere istatistiksel anlamda $p < .05$ düzeyinde desteklenen anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri yükseldikçe ders notları ortalamaları da yükselmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan bu çalışma sonunda, dinleme stratejileri öğretiminin ve bu stratejiler doğrultusunda hazırlanan etkinliklerin dinlediğini anlamayı anlamlı düzeyde geliştirdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak dinleme becerisinin öğretilip geliştirilebileceğini de söyleyebiliriz. Yıldız (2015), yapmış olduğu çalışma sonunda dinleme stratejileri eğitimi alan öğrencilerin son test başarılarının ön teste göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yıldız (2015), elde etmiş olduğu bu sonuçla yapılan bu çalışmayı, dinleme becerisinin geliştirilebilirliği yönünde desteklemektedir. Fidan (2012), yapmış olduğu çalışmada dinleme stratejileri eğitimi ile öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2007), yaptığı araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin puan ortalamasındaki artışın kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2007), ortaya koyduğu bu sonuçla, dinleme becerisinin geliştirilebilir bir beceri olması yönüyle bu çalışmayı desteklemektedir. Kaplan (2004), dinleme becerisini geliştirmeye yönelik yaptığı çalışma sonunda öğrencilerin ön testteki başarı ortalamaları ile son test başarı ortalamaları arasında son test lehine anlamlı fark tespit etmiştir. Kaplan (2004), ulaştığı bu sonuçla bu çalışmayı desteklemektedir. Dinlediğini anlama stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamayı olumlu etkilediği yönündeki bu sonuçlar, bu araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda dinleme becerilerinin bazı stratejiler yoluyla geliştirilebilir olduğu söylenebilir. Yapılan çalışma sonunda, cinsiyet faktörünün dinlediğini anlama üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız (2015), çalışmasının sonunda, dinleme stratejileri öğretiminin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılığa neden olmadığını tespit etmiştir. Fidan (2012), yapmış olduğu çalışma sonunda dinleme stratejilerini kullanma yönünden cinsiyete göre bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bahsi geçen çalışmalar neticesinde cinsiyet faktörü ile ilgili elde edilen sonuçlar bu çalışma sonunda ulaşılan sonucu desteklemektedir. Araştırma sonunda öğrencilerin ilk sınavlardan aldığı notların ortalamaları ile ön ve son testleri arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Not ortalaması yüksek olan öğrencilerin ön ve son testten aldıkları puanlar da yüksek çıkmıştır. İlk sınav not ortalamaları düşük olan

öğrencilerin ön ve son test puanları, not ortalaması yüksek olan öğrencilerden anlamlı derecede düşük çıkmıştır. Yıldız (2015) dinleme stratejileri öğretiminin 5. sınıflarda dinleme becerisine olan etkisini araştırdığı çalışmasının sonunda not ortalaması düşük olan öğrencilerin ön test puanlarının düşük olduğunu tespit etmiştir. Fakat, son testteki puan artışının not ortalaması 2 olan öğrenciler lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yıldız (2015), çalışmasının sonunda akademik başarı ile dinlediğini anlama arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etse de akademik başarısı düşük olan öğrencilerin uygulama sonunda başarı oranlarındaki artışın daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma Yıldız'ın (2015) elde etmiş olduğu bu sonuçla örtüşmemektedir. Kaplan (2004), yapmış olduğu çalışma sonunda Türkçe dersi yüksek olan öğrencilerin dinleme stratejileri eğitimine daha olumlu tepkiler verdikleri, stratejileri daha hızlı kavrayıp ve uyguladıkları sonucuna ulaşmıştır. Kaplan'a (2004) ait olan bu sonuçla araştırma sonunda elde edilen veriler örtüşmektedir.

Araştırma neticesinde ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırmada dinleme stratejileri öğretiminin 9. sınıflarda dinleme becerisinin gelişimine olan etkisi tespit edilmiştir. Benzer bir araştırma farklı sınıf seviyelerinde yapılabilir.
- Farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin mevcut dinleme becerilerinin tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Çalışma deney ve kontrol gruplu olarak yapılmıştır. Benzer bir çalışma tek gruplu da yapılabilir.
- Dinleme stratejilerinin hangilerinin dinleme becerisinin gelişiminde daha etkili olduğu konusu araştırılabilir.
- Çalışma farklı türlerdeki dinleme metinleriyle de yapılabilir.

Dinleme becerisi bütün dersleri ilgilendirmektedir. Bundan dolayı diğer alanlarda da dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL Desenler*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Cohen, A. (1998). *Strategies in Learning and Using a Second Language*. London: Longman.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York: Routledge.

Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Dinleme Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi

Doğan, Y. (2007). *İlköğretim İkinci Kademedeki Bir Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Eisenberg, L. S., Dirks, D. D., Takayanagi, S. & Martinez A. S. (1998). *Subjective Judgements of Clarity and Intelligibility for Filtered Stimuli With Equivalent Speech Intelligibility Index Predictions*. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 41, 327-339.

Fidan, M. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Johnson, K. O. (1951). The Effect of Classroom Training upon Listening Comprehension. *The Journal of Communication*. 1, 58.

Kaplan, H. (2004). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Karadüz, A. (2010). Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 39-55.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Katranacı, M. (2012). *Üstbilgi Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerisine Ve Dinlemeye Yönelik Tutuma Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (1995). *Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği*. *Tebliğler Dergisi*, 2438, 703.

Pinnell, G. S., & Jagger, A. M. (2003). Oral language: Speaking and Listening in Elementary Classrooms. J. Flood, D. Lapp, J. R. Squire, & J. Jensen, *Handbook of Research on Teaching the English Language arts Mahwah, NJ: Erlbaum*. 881-913.

Polloway, E. A. & Smith T. E. C. (1992). *Language Instruction for Students With Disabilities*. 2nd. Ed. Denver Colorado: Love Publishing Company.

Pressley, M., Yokoi, L., Van Meter, P., Van Etten, S. & Freebern, G. (1997). Some of The Reasons Why Preparing Forexams is so Hard: What Can be Done to Make it Easier? *Educ. Psychol. Rev.*, 9, 1-38.

Rost, M. (1994). *Introducing Listening*. London: Penguin English Applied Linguistics.

Rubin, J. (1995). *A Guide for the Teaching of Second Language Listening*. Dominic Press.

Singh, K. (2007). *Quantitative Social Research Methods*. New Delhi: Sage Publications India Pvt Ltd.

Tekin, H. (2004). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.

Tompkins, G. E. (2009). *Language Arts: Patterns of Practice* (Seventh Edition). New Jersey: Pearson.

Turgut, M. F. (1992). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Saydam Matbacılık.

Tüzel, S. (2013). Sınıf İçi Gürültünün Öğrencilerin Dinleme Sürecindeki Bilişsel Performansa Etkisi. *Eğitimde Kurama ve Uygulama. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Dergisi*, 48, 363-378.

Ungan, S. (2013). "Dinleme". (Ed: A. Kırkkılıç ve H. Akyol), *İkögretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: PegemA Akademi, s. 135-161.

Yıldız, N. (2015), *Dinleme Stratejileri Öğretiminin 5. Sınıf Öğrencilerinde Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.